

Ünite 2 – KÜLTÜR VE MİRAS

KONU : BEYLİKTEN CİHAN DEVLETİNE

Selçuklu Devletlerinin Yıkılışı ve Osmanlıların Kuruluşu

- Türklerin Anadolu'yu Yurt edinmeleri **Büyük Selçuklu Devleti** döneminde gerçekleşmişti **1040 Dandanakan Savaşı'nda Gazneli Türklerini** yenerek kurulan Büyük Selçuklu Devleti yurt edinmek amacıyla Anadolu'yu hedef olarak belirlemiştir

- Anadolu da bu yıllarda **Bizans İmparatorluğu** yaşamaktaydı **Tuğrul ve Çağrı Beylerin** Anadolu'ya yönelik politikaları üzerine Bizans ile ş u savaşlar yapılmıştır
- 1048 **Pasinler Savaşı**
- 1071 **Malazgirt Meydan Savaşı** ile Bizans Devletini yenerek Anadolu'da Türk egemenliği başlamıştı
- 1071 Malazgirt savaşı Sultan Alparslan öneminde yapılmıştı

Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'da kurulan Türk beylikleri haritası

Büyük Selçuklu Devletinin Yıkılması

Taht kavgaları ve **Moğol** Devleti ile yapılan Katvan savaşı sonunda Selçuklular yıkılmıştır

Anadolu Selçuklu Devleti 1075 1309

1075 yılında **Süleyman Şah** tarafından **İznik'in Bizans'tan** alınmasıyla bağımsız bir devlet olarak kurulan Türkiye Selçukluları, Anadolu'yu hem Bizans'a hem de Haçlı saldırılarına karşı korumuştur

Haçlı: Hristiyan devletlerin oluşturduğu ortak ordulara verilen isimdir

- ❖ Anadolu Selçuklu Devleti döneminde Bizans ile yapılan **Miryokefalon Savaşı'nda** Bizansı yenerek ve **Anadolu'nun Türk yurdu olduğu kesinleşmiştir**
- ❖ Selçuklular **kervansaraylar** ile ticareti canlandırmış
- ❖ **Medreseler** ile eğitimi geliştirmiş
- ❖ Köprüler yaparak ulaşımı geliştirerek Anadolu'yu **imar** etmişlerdir
- ❖ **Tersaneler** yaparak donanma kurmuşlardır

Anadolu Selçuklu Devleti'nin Yıkılışı

- İç siyasi çekişmeler sonucu yaşanan **Taht kavgaları** ve Moğol saldırıları Selçuklu Devleti'nin de zayıflamasına ve yıkılmasına yol açmıştır **1243 Köseadağ Savaşı'nda** Moğollara yenilen Anadolu Selçuklu Devleti zayıflamış ve topraklarında pek çok sayıda Türk beylikleri kurulmuştur haritadan da görebileceğiniz gibi **Anadolu Türk siyasi birliği bozulmuş** Selçuklular merkezi otoriteyi kaybetmişlerdir

1243 Köseadağ Savaşı sonrası Anadolu Selçuklu Devleti topraklarında kurulan Türk beylikleri ve Anadolu'nun genel durumunu gösteren harita

Osmanlı Beyliğinden Cihan Devletine (1299-1922)

- **Osmanlı Beyliği** ve diğer Türk Beylikleri Anadolu Selçuklu Devleti'nin **Kösedağ Savaşı'ndan** sonra zayıflamasıyla kurulmuşlardır
- haritaya baktığımızda **Anadolu'da Türk siyasi birliğinin** olmadığını
- Anadolu'da Trabzon Rum İmparatorluğu ve Bizans İmparatorluğu'nun da bulunduğunu görüyoruz

Osmanlılar oğuzların **kayı boyundandır** ve Selçuklulara bağılı bir uç Beyliğı olarak Anadolu'da **Söğüt** ve **Domanıç** yaylalarında yaşamışlardır

Kayılar Ertuğrul Gazi önderliğinde Bitlis'ten bu bölgeye gelerek yerleşmişlerdir

Osmanlı Devletinin Kuruluşu

- Osmanlı beyliğini 1299 yılında **Osman** bey bağımsız hale getirmiştir

Osmanlı Beyliğı'nin Kısa Sürede Büyümesinin Sebepleri Nelerdir?

- Fethedilen topraklarda uygulanan adalet ve hoşgörü politikası
- padişahların şehzadelik döneminde aldıkları iyi eğitim
- merkezi otoriteyi güçlü tutmaları
- eğitim ve bilime önem vermeleri
- Tımarlı Sipahiler ve Yeniçeri Ocağı gibi güçlü ordular kurmaları
- **iskan politikası** ile fethedilen **balkan** topraklarına Anadolu'dan Türkleri yerleştirmeleri
- kuruluş yıllarında beylikler ile barış politikası içinde yaşamaları
- Bizans **sınırına** yakın kurulmaları ve Bizansın zayıf olması (**coğrafi** konum)
- Gaza ve Cihad politikası
- **Ahi** teşkilatının desteğinin sağlanması

ORHAN GAZİ DÖNEMİ 1326/1362

Orhangazi devletin ikinci padişahı olup Osmanlı beyliğini beylikten devlete dönüştüren önemli çalışmalar yapan bir padişaktır

- Bursa ve İznik'i Bizans'tan almıştır (**siyasi**)
- **Bizans Devleti'ndeki taht kavgalarında** Kantakuzene yardım etmiş karşılığında **Çimpe** Kalesi'ni hediye almıştır Bu kale Osmanlı Devleti'nin **Balkanlar'a ve Avrupa'ya geçişinde bir üst görevi görmüştür (siyasi)**
- Karesi Beyliği'nin deniz gücünün Osmanlıya geçmesi bundan sonraki fetihlerde deniz kuvvetlerinden yararlanılmasını sağlamıştır(**donanma/ askeri**)

Not : Karesioğulları Beyliği'nin alınması Anadolu Türk siyasi birliğini sağlama politikası ile ilgilidir

- Orhan Gazi döneminde **yaya ve müselleme** adıyla ilk düzenli **ordu** kurulmuştur.
- **Divan** teşkilatını kurmuştur Divan devlet işlerinin görüşüldüğü meclistir (**yönetim/ idari**)
- İznik'te ilk Osmanlı **medresesini** açmıştır

iskan politikası nedir : Osmanlı Devleti ele geçirdiği topraklarda kalıcı olabilmek için “iskân politikası” adı verilen bir yöntem uyguladı.

Osmanlı Devleti uyguladığı iskân politikasıyla fethedilen bölgeyi Türkleştirmek ve İslamlaştırmak istemiştir.

Anadolu’nun güneyinden **konargöçer** Türkmenleri, gönüllü gazileri, gaza eden dervişleri ve kendi arzusıyla gelip yerleşmek isteyen köylüleri gönderip iskân eylemek gerek.” demiştir. Orhan Bey de bu özellikteki aileleri Rumeli’ye göndererek iskân ettirmiştir.

1. Murad Hüdavendigâr Dönemi

- Edirne'yi 1363 yılında alarak başkent yaptı. (**Bizanstan**)
- **Haçlılar** ile yapılan ilk savaş olan **Sırpsındığı Savaşı'nı** kazandı.
- Germiyanogullarından çeyiz yoluyla Kütahya'yı, Hamitoğullarından parayla Isparta ve çevresini aldı.(**Anadolu Türk siyasi birliği**)
- **I. Kosova Savaşı'nda haçlıları** yendi (1389). Ancak savaş alanını gezerken bir Sırp askeri tarafından şehit edildi.
- İlk defa “sultan” unvanını kullandı.
- İlk defa **Timar Sistemi'ni** uyguladı.(**Askeri**)
- **Devşirme** Sistemi'ni ve **Yeniçeri Ocağı'nı** kurdu.(**Askeri**)

Yıldırım Beyazid Dönemi 1389-1402

- İstanbul'u kuşatan ilk Osmanlı padişahıdır.
- İstanbul'u kurtarmak için gelen **Haçlılar Niğbolu Savaşı'nda** (1396) yendi.
- Anadolu'da Osmanlı siyasi birliğini sağladı.(**Türk beyliklerinin fethi**)
- İstanbul'u ikinci kez kuşattı.
- Anadolu Hisarı'nı yaptırdı.
- **Timur** ile 1402 yılında yaptığı **Ankara Savaşı'nı kaybetti** ve esir düştü.
- Osmanlı Devleti'nde 11 yıl süren **Fetret (duraklama) Devri** başladı.

MEHMED (ÇELEBİ) DÖNEMİ (1413 - 1421)

- Yıldırım Beyazid'in oğulları arasındaki taht mücadelesinden başarıyla çıktı.
- Fetret Devri'ne son vererek devlette düzeni sağladı.
- Osmanlı Devleti'nin **ikinci kurucusu** olarak da kabul edilir.
- Bu dönemde Osmanlı tarihinin **ilk deniz savaşı** Venediklilerle yapıldı.
- Amcası tarafından çıkartılan Düzmece Mustafa İsyanı'nı bastırdı.(**iç siyaset – merkezi otorite**)

II. Murad Dönemi 1421- 1451

- İstanbul'u kuşattı fakat alamadı.
- Anadolu'da düzeni sağladıktan sonra Macarlarla 1444 yılında Edirne-Segedin Antlaşması'nı imzalayarak tahtı 12 yaşındaki oğlu II. Mehmed'e bıraktı.
- Avrupalı devletler anlaşmayı bozunca oğlunun da ısrarı ile tekrar tahta geçti.
- 1444 yılında **Varna Savaşı'nda Haçlı** ordusunu bozguna uğrattı.
- 1448 **II. Kosova Savaşı'nda** intikam isteyen **Haçlıları** tekrar yendi. Bu savaş ile **Avrupalıların Türkleri Balkanlardan çıkarma ümidi kalmadı.**

Osmanlı da Sosyal Hayat – (Toplumsal yapı) ve Ekonomi

- ✓ Osmanlı Devleti’nde yönetici ve askerî sınıf dışında kalan kesime “**reaya**” denilirdi. Kasaba ve şehirlerde oturan ticaretle uğraşan tüccarlar, meslek sahibi olan esnaflar ile köylüler ve **konargöçerler** bu gruba dâhildi.
- ✓ **Ahi teşkilatı** (lonca) esnaf ve zanaatkârların yetiştirilmesi ve şehir ticaretinin canlılığının sağlanmasına büyük katkı sağladılar.
- ✓ Osmanlı Devleti’nin ekonomisinin temeli tarıma dayanıyordu.
- ✓ Ticaret yolları üzerindeki kervanlardan ve pazarlardan alınan vergiler devletin önemli ekonomik kaynakları arasındaydı.

Osmanlıda Askeri Yapı (Ordu)

- Osmanlı'da **ilk** Ordu Orhan Gazi döneminde **yaya ve müselleme** adıyla kurulmuştu
- Birinci Murat Hüdavendigâr devletin sınırlarının genişlemesi üzerine artan askeri ihtiyaçları karşılamak üzere şu orduları kurmuştur:

TIMARLI SİPAHILAR (EYALET ASKERLERİ): Devlet tımar askerlerine bakmakla yükümlü tuttuğu kişilere tımar ismi verilen **dirlik toprağı** verir. Tımar sahipleri elde ettiği gelirin bir kısmı ile askerlerin bütün masraflarını karşılardı. Savaş zamanı hızla orduya katılırlardı . Barış zamanı ise tımar sahibinin **topraklarındaki** üretimi denetlerdi. **Vergi** toplarlardı ,Aynı zamanda bölgenin güvenliğini de sağlar. Askerlere **Cebelü** denirdi

Görsel 2.4: Timarli Sipahi (Temsilî)

❖ Yeniçeri Ocağı (Kapı kulu askerleri)

Görsel 2.3:
Yeniçeri Askeri
(Temsili)

- ❖ Savaşlarda esir alınan **gayrimüslim** gençlerden ve Devşirme **sistemi** ile Osmanlı vatandaşı olan gayrimüslim vatandaşların çocuklarından oluşan bir ordudur bu gençler önce Müslüman olduktan sonra Yeniçeri Ocağı'nı alınıp ve profesyonel askerlik yaparlardı Yeniçeri Ocağı askerleri **ulufe** adı verilen bir maaş alırlardı

- ❖ **Donanma** : Osmanlı'da Deniz birliklerinden oluşan ordulara donanma denilirdi donanma komutanı **Kaptan-ı Derya** dır donanma askerlerine ise **Levent** ismi verilirdi Osmanlı Devletinde ilk donanma karesioğulları'nın fethi ile gerçekleşmiştir denizlere kıyısı olan şehirlerin fethi ile birlikte donanma kuvvetlerinin de güçlendirilmesine önem verilmiştir

Osmanlı'da Devlet Yönetimi (İdari Yapı)

- Osmanlı Devleti'nde Devleti Osmanlı **hanedanından** gelen padişahlar yönetirdi. Padişahlar vefat ettiğinde yerine ülkenin farklı **sancaklarında** eğitim almış olan **şehzadelerden** biri geçerdi bu yönetime **veraset** usulü ya da **Saltanat** anlayışı denilen bir **monarşi** yönetimine dayanıyordu. ancak padişahlar ülkeyi yönetirken alanında uzman görevlilerden oluşan ve Bir **danışma organı** gibi çalışan **divan-ı Hümayun** görevlilerinin çalışmalarına da önem vererek Divan kararlarını onayladı padişahlar önemli kanunları **Ferman** yayınlamak ilan ederlerdi yayınlamak ilan ederlerdi

Divan-ı Hümayun ve görevler

Divan - ı Hümayun Üyeleri

REİSÜL KÜTTAP: (Dış İşleri Bakanı)

- 1) Dış İşlerinden sorumlu görevlidir.
- 2) Yükselme döneminde Divan toplantılarına katılmaya başlamıştır.

KAZASKER: (Adalet ve Eğitim Bakanı)

- 1) Eğitim ve Hukuk'un başındaki görevlidir.
- 2) Müderris ve Kadıların atamalarını yapardı.
- 3) Başkadı unvanı ile Divan'daki davalara bakardı.
- 4) Anadolu ve Rumeli Kazaskeri olmak üzere iki tane Kazasker bulunurdu.

VEZİRİAZAM: (Başbakan)

- 1) Padişahın mutlak vekilidir.
- 2) Padişahın en yetkili devlet adamıdır.
- 3) Padişahın mührünü taşırdı.
- 4) Fatih döneminden itibaren, Divan toplantılarına başkanlık yapmaya başlamıştır.
- 5) Padişah sefer çıkmadığında "Serdar-ı Ekrem" unvanı ile ordunun başında sefere çıkardı.

KAPTAN-I DERYA: (Dz. Kuv. Komutanı)

- 1) Donanma Komutanı'dır.
- 2) Yükselme döneminden itibaren Divan toplantılarına katılmaya başlamıştır.

YENİÇERİ AĞASI: (İstanbul Valisi ve Emniyet Müdürü)

- 1) Yeniçerilerin Komutanı'dır.
- 2) İstanbul'un güvenliğinden sorumludur.
- 3) Yükselme döneminden itibaren Divan toplantılarına katılmaya başlamıştır.

NİŞANCI:

- 1) Divan'da alınan kararların yazılmalarını yürüten görevlidir.
- 2) Tımar Sisteminin başındaki görevlidir.
- 3) Tapu - Kadastro kayıtlarını (Tahrir Defterleri) tutardı.
- 4) Padişahın ferman ve beratlarına "Padişahın Tuğrassını" çekerdi.

DEFTERDAR: (Maliye Bakanı)

- 1) Mali (Ekonomik) işlerden sorumludur.
- 2) Devletin gelir-giderlerini kontrol ederdi.
- 3) Devlet Hazinesi'nden sorumludur.
- 4) Anadolu ve Rumeli Defterdarı olmak üzere iki tane defterdar bulunurdu.

ŞEYHÜLSLAM: (Diyaset İş. Bşk.)

- 1) Divan'da devlet meseleleri ile ilgili alınan kararların İslam'a uygun olup olmadığını kontrol eder; bu konuda fetva verirdi.
- 2) Yükselme döneminden itibaren Divan toplantılarına katılmaya başlamıştır.

